

Üniversite Sınavına Hazırlanan Ortaöğretim Öğrencilerinin Covid 19 Sürecinde Gerçekleştirilen Dijital Eğitime Yönelik Görüşleri

Views of Secondary School Students Preparing for the University Entrance Exam on Digital Education in the Covid 19 Process

Havva Nur ŞERBETÇİ^{ID}, Yüksek Lisans Öğrencisi, Bartın Üniversitesi, havvanurserbetci@gmail.com

Yasemin BÜYÜKŞAHİN^{ID}, Dr. Öğretim Üyesi, Bartın Üniversitesi, ybuyuksahin@bartin.edu.tr

---

Şerbetçi, H. N. ve Büyükşahin, Y. (2022). Üniversite sınavına hazırlanan ortaöğretim öğrencilerinin covid 19 sürecinde gerçekleştirilen dijital eğitime yönelik görüşleri. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(1), 450-480.

Geliş tarihi: 20.08.2021

Kabul tarihi: 23.04.2022

Yayımlanma tarihi: 20.06.2022

Öz. Bu çalışma koronavirüse karşı eğitim alanında alınan tedbirler sonucunda dijital eğitime geçilmesine ilişkin süreç hakkında üniversite sınavına hazırlanan 12. sınıf öğrencilerinin görüşlerinin değerlendirilmesi için yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 4 kadın, 3 erkek olmak üzere üniversite sınavına hazırlanan lise son sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Var olan bir durumun etkilerinin derinlemesine incelenmesi için nitel çalışma yöntemlerinden durum çalışması ile araştırma yürütülmüştür. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Toplanan verilerin analizinde içerik analizinden faydalanılmıştır. Koronavirüs salgına karşı alınan tedbirler eğitimin dijital platforma taşınarak uzaktan eğitime devam edilmesini gerektirmiştir. Bu karardan dolayı öğrenimine dijital ortamdaki devam eden ve üniversite sınavına hazırlanan 12. sınıf öğrencileri yaşanan bu yeni duruma uyum sağlama sorunu yaşamaktadır. Öğrenciler değiştirmek durumunda kaldıkları çalışma stratejileri nedeniyle pandemiden önemli ölçüde etkilenmektedir. Bu nedenle çalışmada 12. sınıf öğrencilerinin Covid 19 sürecinde dijital eğitim hakkındaki görüşleri incelenmek istenmiştir. Çalışmanın sonucunda dijital eğitim platformları yani EBA ile TRT-EBA TV aracılığıyla gerçekleştirilen uzaktan eğitimin verimsiz ve yetersiz olduğunu belirlenmiştir. Ayrıca Covid 19 pandemisinin eğitimi olumsuz yönde etkilemesinin yanı sıra sınava hazırlık sürecinde sınavın ertelenmesi ile öğrencilere eksiklerini tamamlamaları için fırsat oluştuğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Covid 19, Uzaktan eğitim, EBA, TRT-EBA TV, Üniversite sınavı.

Abstract. This study was conducted to examine the views of 12th-grade students, four of them females and three of males, preparing for the university entrance exam on the transition to digital education due to the measures taken in the educational field to prevent the spread of the Covid 19 pandemic. The study was designed as a case study, a type of qualitative research method that enables an in-depth analysis of an existing case. A semi-structured interview form was used to collect data, and content analysis was performed for the analysis of the data collected. The measures taken against the Covid 19 pandemic required that education be moved to digital platforms and continued as distance education. As a result, 12th-grade students have had to continue their education, including preparing for the university entrance exam, in a digital format, an experience that has led to some problems related to adapting to this new system. Students have been significantly affected by the pandemic due to the changes they have had to make to their study strategies. This study, therefore, aimed to examine 12th -grade students' views on digital education during the Covid 19 pandemic. The results indicated that distance education that is performed through digital education platforms, like EBA, and TRT-EBA TV is ineffective and insufficient. It was further determined however that outside of the adverse effects that the Covid 19 pandemic has had on education, the delay of the university entrance exam provides students the opportunity to address any deficiencies they may have in academic subjects.

Keywords: Covid 19, Distance education, EBA, TRT-EBA TV, University entrance exam.

Extended Abstract

Introduction. The world is struggling against the global pandemic that emerged in Wuhan, China in December 2019 before being defined as "coronavirus" in January 2020. The virus has spread at a great pace and has taken hold of the entire world. As a result of the rapid spread of the Covid 19 pandemic, people have felt its effect in every aspect of life (Sintema, 2020). The rapid spread of the Covid 19 pandemic has also caused panic and uneasiness in many countries, with many mandating the suspension of face-to-face educational activities and replacing it with distance education to ensure social isolation and maintain lockdown measures (Üstün & Özçiftçi, 2020). As part of the measures taken against the Covid 19 pandemic, education has been completely moved to digital platforms and has continued as distance education. Thus, 12th-grade students have had to continue their education, including preparation for the university entrance exam, in digital form. The students, as a result, have been significantly affected by the changed exam schedule as well as by the changes they have had to make to their study strategies. Therefore, the present study aimed to investigate the views of 12th-grade students on digital education during the Covid 19 pandemic.

Method. This study aims to examine the views of 12th-grade students preparing for the university entrance exam on the transition to digital education due to the measures taken in the educational field to prevent the spread of the Covid 19 pandemic. Purposeful sampling was used to conduct interviews in the study. A total of seven senior high school students, four females and three males, who were preparing for the university entrance exam constituted the participants. The study was designed as a case study, one of the qualitative research methods. The case study design was considered appropriate for this study, as the aim was to make an in-depth analysis of the views that 12th-grade students who were preparing for the university entrance exam had on the distance education system. A semi-structured interview form was used to collect data. This form consisted of questions about students' views on the preparation process for the university entrance exam and distance education. An independent rater was involved in the coding of the data collected in the study. The content analysis results showed 86% inter-coder reliability.

Results. The present study investigated the views of 12th-grade students preparing for the university entrance exam on the pause in face-to-face education and the transition to digital education due to the measures taken in the educational field to prevent the spread of the Covid 19 pandemic. The study further addressed 12th-grade students' preparation process for the university entrance exam, the effect their families had on the preparation process, the effect of distance education on the preparation process for the university entrance exam, and the students' relationships with their teachers and friends. In this part, the research sub-problems are presented under separate headings, and under each problem heading, the analysis of the questions formulated to examine that problem is presented. The interpretation of some of the sub-problems required the involvement of more than one question. Subthemes were first prepared based on analysis of the students' responses and then, similar sub-themes were grouped as themes. Sample statements related to the sub-themes formed from the students' views were presented for each category in tables. In this way, a holistic perspective of the extensive set of data was able to be created.

Discussion and Conclusion. The results related to the students' views on the preparation process showed that the students started to study the Core Proficiency Test (TYT) part of the university entrance exam in the 11th grade, that their studying for the exam involved solving tests, that their studying process was based on a plan, and that they gave priority to completing subjects they had missed.

In terms of the strategy changes they had to make for the studying process, the results showed that most of the students were privately tutored in mathematics, took a break from their studies occasionally, studied more in certain periods, and made some changes in their study plans. The reasons they gave for taking occasional breaks from studying were low motivation and the desire to give up.

The students' views on the break from the face-to-face education and the change made to the exam date indicated that the significant changes in the preparation process, particularly the time extension of the preparation period, and the uncertainties that emerged had a negative effect on the students. Furthermore, the students stated they did not regularly follow the EBA and TRT-EBA TV platforms established for distance education, that they found the duration of the lessons, especially those delivered via TRT-EBA TV, to be insufficient, and that they experienced some problems connecting to the live classes offered on EBA.

The students' views on their relationship with their teachers revealed that teachers guided students and parents to ease their adaption to distance education, kept in touch with students and their parents via digital mediums to prevent lack of communication, and supported students' academic life.

Finally, regarding the students' views on their relationship with their friends during the pandemic, the results indicated that they maintained communication via telephone and social media. Support and motivation were among the reasons the students cited for keeping in contact with their friends. However, despite their efforts, there was still a lack of communication with their friends.

Giriş

İnsanlar, teknoloji çağının gerekliliği olan dijital platformları günlük yaşamlarında ekonomik, sosyal, akademik ve pek çok alanda kullanmaktadır. 2019 yılının sonlarında Uzakdoğu'da ortaya çıkan ve bütün insanlığın korkusu haline gelen Covid 19 pandemisi sonucunda dijital dünya daha da önem kazanmıştır. Dünya genelinde virüsten korunmak adına alına ilk önlem “evde kal” çağrısına uymaktır. Hastalığın yayılma hızının fark edilmesiyle birlikte milyarlarca insanın evde kalmaya, kendi izolasyonunu sağlamaya, evden çalışmaya veya evden öğrenmeye zorlamasıyla dünya genelinde yaşam tarzı önemli ölçüde etkilenmiştir (Onyema vd., 2020, Özer ve Suna, 2020). Bu da beraberinde işin, eğitimin sosyal faaliyetlerin eve taşınmasını ve insanların pandemi süreci atlatılana kadar online olarak iletişim kurmasını gerektirmiştir. Covid 19'un hızla yayılması, insan yaşamının her kesiminde etkisini hemen hissetmesini sağlamıştır (Sintema, 2020). Covid 19, okul öncesi eğitimden yükseköğretime kadar eğitim sisteminin tüm düzeylerini etkilemiş bulunmaktadır (Nicolaa, Alsafi, Sohrabi, Kerwan, Al-Jabir, Josifidis, Agha, M. ve Agha, R. 2020, 186; Kırmızıgül, 2020). Xhelili, Ibrahim, Rruçi ve Sheme (2021)'e göre, eğitimin devam etmesi için eğitim kurumlarının duruma hızla uyum sağlaması ve çevrimiçi öğrenmeye geçmesi gerekmektedir. Koronavirüs hastalığı dünyanın dört bir yanına yayılmaya devam ederken, birçok ülke sosyal mesafe kuralının bir parçası olarak; yayılmayı yavaşlatmak için okulları kapatmaya karar vermiştir (Lancker ve Parolin, 2020; Can, 2020; Keskin ve Özer Kaya, 2020; Yılmaz, Güner, Mutlu, Doğanay ve Yılmaz, 2020). Türkiye'de 12 Mart 2020 tarihinde Cumhurbaşkanı'nın başkanlığında gerçekleşen Covid 19 pandemisine yönelik alınacak önlemlerin görüşüldüğü toplantıda 16 Mart Pazartesi günü itibariyle ilköğretim ve ortaöğretim okullarının eğitime bir hafta, ara vermesine, 23 Mart 2020 tarihinden itibaren dijital platformlardan uzaktan eğitime devam edilmesine yönelik karar alınmıştır (Karadağ ve Yücel, 2020).

Uzaktan eğitimin temel amacı, öğrencilerin eğitimlerini buldukları yerden almaları olup, gerekli eğitimlerin yapılmasını kolaylaştırmaktır (Dinçer, 2016, Kaçan ve Gelen, 2020). Türkiye'de uzaktan eğitim, 1980 sonrası ilk, orta ve yükseköğretim düzeyinde büyük öğrenci kitlelerine hitap eden bir sistem olmuştur (Bozkurt, 2017). Öğrencilerin bireysel öğrenmesini gerekli kılan, uzaktan eğitimler öğrenmenin gerçekleşeceği zamanın ve mekânda bulunma zorunluluğunun ortadan kaldırılmasını sağlamıştır (Çengel, 2014).

Gelişen teknolojiyle insanların yaşamında büyük bir öneme sahip olan bilgisayar ve internet mesafelerin önemini yitirmesinde sebep olmuştur (Tuncer ve Taşpınar, 2008). Uzaktan eğitimin de birincil kaynağı olan bilgisayar ve internet günümüzde yaşanan pandemi nedeniyle oluşturulan sosyal mesafe kuralı gereğince insanların eğitim hayatları için daha da önem kazanmıştır. Türkiye'de koranavirüse karşı alınan önlemler neticesinde okulların kapatıldığı dönemde, öğrenme sürecinin kopmaması için yapılan uzaktan eğitim adına mevzuat, altyapı, insan kaynakları, içerik ve uygulama olmak üzere beş temel alanda çalışma gerçekleştirilmiştir (Telli Yamamoto ve Altun, 2020). Bu çalışmalar neticesinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda TRT-EBA TV ve EBA (Eğitimde Bilişim Ağı) platformları aracılığıyla evden eğitim verilmesi sağlanmıştır (Üstün ve Özçiftçi, 2020).

Dönemin Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk, EBA ve TRT-EBA platformlarını şöyle açıklamıştır “EBA MEB tarafından hazırlanan ve yaşanan olaylar neticesinde yenilenen uzaktan eğitim platformudur. TRT EBA-TV ise pandemi sürecinde alınan önlemlere bağlı olarak açılan MEB'in müfredatına uygun olarak ders anlatımlarının yapıldığı ilkökul, ortaokul ve lise olmak üzere üç farklı yayın yapılan televizyon kanalıdır.” EBA sistemine öğretmenler hazırladıkları etkinlikleri, materyalleri yükleyebilir, sistem üzerinden diğer öğretmenler tarafından oluşturulan eğitim materyallerine ulaşabilir ve böylece fırsat eşitliği amacıyla, yapılan kaliteli çalışmalar tüm eğitim topluluğuna yayılabilir (Kana ve Aydın, 2017).

Günümüz teknoloji çağı olduğu için her öğrenci ve öğretmenin bilgisayar, tablet vb. cihazlara sahip olduğu varsayıldığında EBA'nın mobil uygulaması aracılığıyla kişi isteği zaman ve mekânda eğitim içeriklerine ulaşabileceği gibi EBA sınıf uygulamasıyla sanal sınıf oluşturarak eğitimini devam ettirmeyi sağlayabilecektir (Aksoy, 2017). Zaman ve yer zorunluğu olmaksızın eğitime ihtiyaç olan her an devam edebilme adına EBA günümüzde yaşanan salgın dolayısıyla daha da önem kazanmıştır (Demirçelik, 2019). Eğitim, hayatın ayrılmaz bir parçası olduğu için insanlığın yaşamında deprem, sel, salgın hastalık gibi büyük felaketler gerçekleşse dahi bir şekilde devam etmek durumundadır. Böyle durumlarda da eğitimin devamlılığını sağlamak adına EBA gibi eğitimi dijital ortamlara taşıyan platformlar önem arz etmektedir.

EBA'nın önemi daha da artmışken geçmiş yıllarda yapılan çalışmalar incelendiğinde, eğitimcilerin Eğitim Bilişim Ağı hakkında yetersiz bilgiye sahip olmalarının yanı sıra bu platformu kullanmakta pek çok sıkıntı yaşadıkları, dolayısıyla da sistemi derslerinde kullanmayı tercih etmedikleri sonucuna ulaşılmıştır (Aktay ve Keskin, 2016). Birçok öğretmenin EBA'yı derslerinde öğretim aracı olarak kullanmayı tercih etmemesi sonucunda öğrenciler EBA platformunu tam olarak tanımadan uzaktan eğitimin getirisi olarak kullanmak durumunda kalmıştır. Covid 19 pandemisi sürecinde eğitim alanında yaşananlar göz önünde bulundurulduğunda olası bir doğal afet yaşanması sonrasında da Acil Durum Planı çerçevesinde uzaktan eğitim imkânlarının daha da iyileştirilmesi adına bu alana öncelik verilmesi gerektiği düşünülmektedir (Telli Yamamoto ve Altun, 2020).

Türkiye'deki eğitim sisteminin temelini akademik başarı oluşturduğundan dolayı ilkokuldan itibaren öğrenciler üniversite sınavına hazırlanmaya başlamaktadır (Yıldırım, 2006). Üniversite sınavının öğrenciler arasında yarış haline gelmesiyle, hazırlık sürecinde öğrenciler, öğretmenler ve aileler yoğun bir şekilde sınav kaygısı yaşamaktadır (Baştürk, 2011). Geçmişten günümüze kadar çeşitli değişikliklere uğrayan üniversiteye giriş sistemi, başta üniversite sınavına hazırlanan lise son sınıf öğrencileri olmak üzere, tüm öğrencileri aynı zamanda velileri ve eğitim alanında çalışan herkesi etkilediği görülmektedir (Kelecioğlu, 2002, Çolak, 2006). Koronavirüs salgına karşı alınan tedbirler neticesinde okulların yüz yüze eğitime ara vermesi ve eğitimin dijital platforma taşınarak uzaktan eğitime devam edilmesi kararından dolayı öğrenimine dijital ortamdan devam eden ve üniversite sınavına hazırlanan 12. sınıf öğrencileri, değişen sınav takvimi ve değiştirmek durumunda kaldıkları çalışma stratejileri nedeniyle önemli ölçüde etkilenmektedir. Bu nedenle çalışmada 12. sınıf öğrencilerinin Covid 19 sürecinde dijital eğitim hakkındaki görüşleri incelenmek istenmiştir.

Bu çalışmada koronavirüse karşı eğitim alanında alınan tedbirler sonucunda dijital eğitime geçilmesine ilişkin süreç hakkında üniversite sınavına hazırlanan 12. sınıf öğrencilerinin görüşlerinin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda araştırmaya ilişkin alt problemler şöyledir:

1. Üniversite sınavına hazırlanan ortaöğretim öğrencilerinin üniversite hazırlık süreci hakkında görüşleri nelerdir?
2. Üniversite sınavına hazırlanan ortaöğretim öğrencilerinin uzaktan eğitimin sınava hazırlık sürecini nasıl etkilediğine dair görüşleri nelerdir?
3. Üniversite sınavına hazırlanan ortaöğretim öğrencilerinin uzaktan eğitim sürecinde öğretmenleri ve akranları arasındaki ilişki hakkındaki görüşleri nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, dünyadaki gözlemcinin yerini tespit eden, dünyayı görünür hale getiren bir dizi yorumlayıcı, materyal uygulamalarından oluşan konumlandırılmış bir aktivitedir (Creswell, 2013, 44). Bir başka tanım olarak nitel araştırma, “tanımlamaya, çözmeye yorumlamaya ve anlama ilgili terimlere ulaşmaya çalışan teknikleri kapsayan süreçler bütünüdür” (Maanen, 1979; akt. Merriam, 2018, 13). Nitel araştırma yöntemlerinden olan durum çalışması, belirli bir sistemin derinlemesine incelenmesi ve betimlenmesidir (Merriam, 2018, 40). Üniversite sınavına hazırlanan ortaöğretim öğrencilerinin, uzaktan eğitim sistemindeki durumlarını derinlemesine incelemek için araştırmanın durum çalışması ile planlanması tercih edilmiştir.

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu hazırlamadan önce, literatür taraması yapılmış ve araştırmacı tarafından görüşme formunda yer alacak sorular oluşturulmuştur. Soruların geçerliliğini sağlamak amacıyla görüşme formu uzman görüşüne sunulmuştur. Bir ölçme ve değerlendirme uzmanı, bir sınıf eğitimi uzmanı, bir psikolojik danışmanlık ve rehberlik uzmanı olmak üzere toplam 3 uzmanın görüşleri doğrultusunda araştırmacılar tarafından hazırlanan 18 soru, 16 soruya düşürülmüştür. Değişiklikler anlam bakımından tekrara düşen sorulara yönelik olmuştur. Uzman önerileri ile sorular düzenlenmiş ve pilot uygulama yapılmıştır. Çalışmanın pilot uygulaması lise son sınıfta okuyan ve sınava hazırlanan iki öğrenci ile yapılmıştır. Pilot uygulamadan sonra alınan görüşler doğrultusunda, görüşme formu sorularına açıklamalar ve sondalar eklenmiştir.

Görüşme soruları öğrencilerin üniversite sınavına hazırlık süreci ve uzaktan eğitim süreci hakkındaki düşüncelerinden oluşmaktadır. Görüşme sorularından ilk 4 soru öğrencileri tanımaya yönelik olup giriş kısmında sorulmuştur. 8 soru öğrencilerin sınava nasıl sürecine yöneliktir. Son 5 soru ise uzaktan eğitim süreci ve uzaktan eğitim platformlarıyla ilgili olarak yöneltilmiştir. Görüşmeler gönüllülük esas alınarak, ortalama 35 dakikada yapılmıştır.

Verilerin Toplanması

Veri toplama aracı olarak araştırmacı uzman görüşleri alındıktan sonra son düzenlemeleri yapılmış olan 16 açık uçlu sorudan oluşan ölçme aracı kullanılmıştır. 7 öğrenciden 3’ü ile yüz yüze görüşme yapılmış, diğer 4 öğrenciyle ise FaceTime yapılarak görüşme gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmelerde veri kaybını engellemek adına katılımcıların rızası da alınarak görüşme ses kayıt cihazı ile kaydedilmiş daha sonra da katılımcıların sorulara verdikleri cevaplar araştırmacı tarafında yazıya geçirilmiştir.

Verilerin Analizi

Çalışmada veri analiz yöntemlerinden içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi ölçümlerin birimleri iletişim üzerinde, özellikle mesajların çeşitliliği ve sıklığı, belirli bir konuşma kalıbının ya da sözcük grubunun kaç kere kullanıldığı üzerinde yoğunlaşır (Merriam, 2018, 195). Bu çalışmada görüşme formunda yer alan sorulara verilen cevaplar araştırmacı tarafından dikkatle incelenmiş, toplanan veriler araştırmacı tarafından ifadenin kendisine bağlı kodlanmış, kodlamalar yapılırken ifadenin sıklığı belirlenmiştir.

Geçerlilik-Güvenirlilik-Etik

Genel olarak bütün araştırmalardaki temel kaygılar esas olarak geçerlilik, güvenilirlik ve etik ile ilgilidir (Merriam, 2018, 227). Bu çalışmaya başlamadan önce, Bartın Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'ndan araştırmanın etik olarak uygun olduğuna dair gerekli izin alınmıştır. Araştırma için Bartın Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimleri Etik Kurulu'nun 12.05.2020 tarihinde gerçekleştirdiği 14 numaralı toplantıda 2020-SBB-0065 sayılı araştırmanın etik olarak uygunluğuna dair onay oy birliğiyle verilmiştir.

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılacak görüşme formu hazırlandıktan sonra geçerliliği sağlamak amacıyla alanında uzman 3 kişi tarafından uzman görüşü alınmış ve bu görüşler doğrultusunda görüşme formu tekrar düzenlenmiştir. Görüşme formunun çalışmanın amacına uygunluğunu tespit etmek için üniversite sınavına hazırlanan iki ortaöğretim öğrencisiyle pilot uygulama yapılmış, öğrencilerin sorulara verdiği cevaplara göre form yeniden şekillendirilmiştir. Çalışma grubu oluşturulurken araştırmaya katılacak öğrenciler araştırma hakkında ayrıntılı olarak bilgilendirilmiş ve öğrencilerin çalışmaya gönüllü olarak katılım sağladıklarına dair bilgilendirilmiş onam formu alınmıştır. Araştırmaya katılan tüm öğrencilerin isimleri hiçbir şekilde çalışmaya yansıtılmamış, gizli tutulmuştur. Araştırmada öğrencilerin gerçek isimleri yerine cinsiyetleri fark etmeksizin tüm katılımcılara Ö1, Ö2 şeklinde kodlar verilmiştir.

Çalışmada görüşmelerden toplanan verilerin kodlanması sırasında çalışma dışında tutulan bir denetçiden destek alınmıştır. Dış denetçinin de görüşleri alınarak sonuçlar birlikte değerlendirilmiştir. Araştırmacının yaptığı kodlamalar dışında ikinci kodlama yapılmış ve yapılan iki kodlama arasındaki uyum puanını hesaplamak için Miles ve Hubberman (1994) tarafından geliştirilen formülden yararlanılmıştır:

$$\text{Güvenirlilik Katsayısı} = \frac{\text{Görüş Birliği Sayısı}}{(\text{Toplam Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı})}$$

Yapılan içerik analizinin sonucunda kodlama uyum yüzdesi %86 olarak bulunmuştur. Uyumun %70'in üzerinde olması iki kodlayıcı arasında uyum olduğunu belirtmektedir (Miles ve Hubberman,1994).

Çalışma Grubu ve Demografik Özellikleri

Çalışmada görüşmeleri yapmak için, amaçlı örneklem yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örneklem, araştırmacı tarafından çalışma grubunda yer alan bireylerin ve mekânların çalışmanın amacına uygun olarak seçilmesidir. (Creswell, 2013, 294). Bu çalışmanın katılımcılarını 2019-2020 eğitim-öğretim yılında lise son sınıfta okuyan üniversite sınavına hazırlanan ve Covid 19 pandemisine karşı alınan önlemler neticesinde uzaktan eğitim ile öğrenimine devam eden 7 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma grubunda 4 kadın, 3 erkek öğrenci bulunmaktadır. Öğrencilerin hepsi 12. sınıf olmakla birlikte beş öğrenci İngilizce hazırlık okumuş ve öğrenimlerinin beşinci senesindedir. Ayrıca uzaktan eğitim sürecine geçilmeden önce katılımcıların üçü üniversite sınavına hazırlık sürecini okudukları okula bağlı olan devlet yurdunda geçirirken dört öğrenci bu süreçte ailesi ile birlikte yaşamaktadır. Okulların yüz yüze eğitime ara vermesinden sonra tüm katılımcılar aileleri ile birlikte bu süreci geçirmişlerdir

Bulgular

Bu bölümde araştırma alt problemleri başlıklar halinde sunulmuştur. Her problem başlığı altında, o konuyu araştırarak soruların analizlerine yer verilmiştir. Bir alt problemin yorumlanmasında birden çok sorunun yorumlandığı durumlar söz konusudur. Analizlerde öğrenci cevaplarından

hareketle oluşturulan kodlarla alt temalar ve benzer temaların sınıflandırılması ile temalar hazırlanmıştır. Alt temalara ilişkin örnek ifadeler ve öğrenci görüşlerinden alıntılar sınıflandırmanın içinde tablolarda sunulmuştur. Bu sayede derin veriye bütüncül bakış sunulmaya çalışılmıştır.

Öğrencinin Sınava Hazırlık Süreci

Öğrencilerin sınava hazırlık süreçleri hakkında “Üniversiteye giriş sınavı için nasıl bir yol izledin, Üniversite sınavına hazırlık süreciniz hakkında bilgi verir misiniz?” sorusu yöneltildiğinde alınan cevaplar Tablo 1’de sunulmuştur öğrencilerin sınav hazırlığında bahsettikleri görüşler bütüncül görülmesi açısından bölünmemiştir. Daha sonra da bu genel husus Covid 19 pandemi sürecinde; Sınava Hazırlıkta Yapılan Strateji Değişiklikleri, Sınavına Hazırlık Sürecinde Ders Çalışmaya Ara Verme Nedenleri, Öğrencilerin Sınava Hazırlık Sürecinde Hayallerine Ulaşmak İçin Yaptıkları Fedakârlıklar alt başlıklarında ayrıntılandırılmıştır.

Üniversite sınavına hazırlanan ortaöğretim öğrencilerinin üniversiteye giriş sınavına hazırlık sürecine yönelik bulgular Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1:

Üniversite Sınavına Hazırlanan Öğrencilerin Hazırlık Sürecine Yönelik Tema, Alt Tema ve Bu Alt Temaya İlişkin İfadeler

Temalar	Alt Temalar	Alt Temalara ilişkin Örnek İfadeler	Üniversite Sınavına Hazırlanan Öğrenci Görüşlerinden Örnek İfadeler
Çalışmayı Destekleyen Kaynaklar	Soru/test çözmek	konu bitiminde konu ile ilgili test çözüyorum	<i>"Test kitapları olsun konu anlatım videoları olsun video izleyerekten kendi çabamla imkânlarımla başlamıştım çalışmaya." Ö4</i>
	Özel ders	matematikten özel ders almaya başladım	
	Konu anlatım videosu	konu anlatım videoları olsun.. video izleyerek	
	Deneme sınavı	Okulda yapılan deneme sınavları..	
	Okul kursu	...okul kurslarına gidiyordum	
Arkadaş desteği	Bu dönemde çocukluk arkadaşım bana çok destek oldu.		
Çalışma Düzeni	Çalışma planı	.Nasıl daha iyi ders çalışabilirim bunun üzerine.	<i>"Kendime göre bir çalışma planı yaptım ve olabildiğince o plana uymaya çalışıyorum." Ö6</i> <i>"...şu saatler içinde kalkarım, şu saatte kahvaltı yaparım, gibi bir düzenim yok. Derse başlıyorum kendi bir konu belirliyorum." Ö2</i>
	Düzensizlik	şu saatte öğle yemeği yerim gibi bir düzenim yok	
	Düzenli çalışmak	en önemli gördüğüm şeyi söyleyecek olursam düzenli çalışmak derim	
	Verimsizlik	yaz tatilini hiç verimli geçiremedim.	
Çalışmaya Başlama Zamanı	11. sınıf	11. sınıfta bir şeylerin farkına..	<i>"11. sınıfta bir şeylerin farkında oldum farkına vardım." Ö2</i>
	Yaz tatili	yaz tatilinde TYT alanında...	
	Erken kalkmak	..bu süreçte erken kalkıyorum.	
Çalışmayı Engelleyen Eğitim Sistemi Etkileri	Vakit kaybı	benim için bir vakit kaybı olduğunu	<i>"Bir hazırlık dönemimiz vardı ve o dönemde derslerden tamamen koptuk haftada 20 saat İngilizce görüyorduk." Ö2</i>
	Geçiş dönemi	o geçiş dönemi olduğu için tam hakim olamadım derslere	
	Hazırlık okumak	Bir hazırlık dönemimiz vardı..	
	Uzaktan eğitim süreci	okulların uzaktan eğitime geçmesinden dolayı	
Öncelikler	Eksik konular üzerine çalışma	eksiklerini tamamlayarak ilerlemeye devam	<i>"Üniversite sınavı için ilk olarak konularını bitirmeye yönelik plan yaptım Her konu bitiminde konu ile ilgili test çözüyordum." Ö7</i>
	Çalışmayı arttırmak	biraz daha çalışmalarımı arttırmam gerektiğini fark ettim.	
	Konuları bitirmek	konularını bitirmeye yönelik plan yaptım	
Duygu Durumu	Sınav korkusu	sınav yaklaştığı için sınav korkusu...	<i>"...başaramama korkusundan dolayı bir ara ders çalışmayı</i>

	Başarısızlık korkusu	başaramama korkusundan dolayı bir ara ders çalışmayı bırakıp	<i>bırakıp pes etmişim.” Ö1 “Son zaman sınav yaklaştığı için sınav korkusu vardı.” Ö5</i>
Çalışmaya Başlama Bölümü	Tyt’den başlamak	TYT alanında çalışmaya başladım.	<i>“...matematik yapamadığım için bu alanda daha çok çalışmaya başladım. Matematik üzerine yoğunlaştım.”Ö1</i>
	Matematiğe yoğun çalışma	matematik yapamadığım için bu alanda daha çok çalışmaya	
Çalışmayı Engelleyen Ailevi Unsurlar	Aile baskısı	11 sınıfta ailemin baskısıyla	<i>“düzenli çalışmaya gayret ediyorum, bazen çok yorulduğum zamanlar oluyor bazen annelere yardım ettiğim zamanlar oluyor. Ara vermek zorunda kalabiliyorum.” Ö6</i>
	Aileye yardım etmek	bazen de annelere yardım ettiğim	
	Konuları bitirmek Eksik konular üzerine çalışma		

Üniversite sınavına hazırlanan öğrencilerin hazırlık sürecinde yaşadıklarına yönelik bulgular çalışmaya başlama zamanı, çalışmaya başlama bölümü, çalışmayı engelleyen ailevi unsurlar, çalışmayı destekleyen kaynaklar, çalışmayı engelleyen eğitim sistemi etkileri, duygu durumu, çalışma düzeni ve öncelikler olmak üzere sekiz ana temada toplanmıştır. Çalışmaya başlama zamanı temasında 11. sınıf, yaz tatili ve erken kalkmak alt temaları bulunmaktadır. Çalışmaya başlama bölümü temasında TYT(Temel Yeterlilik Testi)'den başlamak ve matematiğe yoğun çalışmak alt temaları bulunmaktadır. Çalışmayı engelleyen ailevi unsurlar temasının alt temaları; aile baskısı ve aileye yardım etmedir. Çalışmayı destekleyen kaynaklar temasında alt tema olarak; özel ders, okul kursu, deneme sınavı, soru/test çözmek, konu anlatım videosu ve arkadaş desteği yer almaktadır. Çalışmayı engelleyen eğitim sistemi etkileri temasında vakit kaybı, geçiş dönemi, hazırlık okumak ve uzaktan eğitim süreci alt temaları bulunmaktadır. Duygu durumu temasında başarısızlık korkusu ve sınav korkusu alt temaları oluşmaktadır. Çalışma düzeni temasının alt temaları; düzenli çalışmak, çalışma planı, düzensizlik ve verimsizliktir. Öncelikler temasında ise, çalışmayı arttırmak, konuları bitirmek ve eksik konular üzerine çalışma alt temalarına dair yanıtlar tespit edilmiştir. Bu tema ve alt temalara yönelik frekans dağılımları Tablo 2' de incelenmiştir.

Tablo 2:

Üniversite Sınavına Hazırlanan Öğrencilerin Hazırlık Sürecine Yönelik Frekans Dağılımı

Temalar	Alt Temalar	f	%
Çalışmayı Destekleyen Kaynaklar	Soru/test çözmek	4	% 57
	Özel ders	2	% 29
	Konu anlatım videosu	2	% 29
	Deneme sınavı	1	% 14
	Okul kursu	1	% 14
	Arkadaş desteği	1	% 14
Çalışma Düzeni	Çalışma planı	6	% 86
	Düzensizlik	2	% 29
	Düzenli çalışmak	1	% 14
	Verimsizlik	1	% 14
Çalışmaya Başlama Zamanı	11. sınıf	4	% 57
	Yaz tatili	3	% 43
	Erken kalkmak	2	% 29
Çalışmayı Engelleyen Eğitim Sistemi Etkileri	Vakit kaybı	2	% 29
	Geçiş dönemi	2	% 29
	Hazırlık okumak	1	% 14
	Uzaktan eğitim süreci	1	% 14
Öncelikler	Eksik konular üzerine çalışma	3	% 43
	Çalışmayı arttırmak	2	% 29
	Konuları bitirmek	1	% 14
Duygu Durumu	Sınav korkusu	2	% 29
	Başarısızlık korkusu	1	% 14
Çalışmaya Başlama Bölümü	Tyt'den başlamak	2	% 29
	Matematiğe yoğun çalışma	1	% 14
Çalışmayı Engelleyen Ailevi Unsurlar	Aile baskısı	1	% 14
	Aileye yardım etmek	1	% 14

Tablo 2 incelendiğinde üniversite sınavına hazırlanan öğrencilerin görüşlerine göre çalışmayı destekleyen kaynaklar en sık söz edilen konu olmuştur. Bu alanda öğrenciler soru/test çözmek alt temasına sıkça değinmişlerdir. Çalışmayı destekleyen kaynaklardan sonra sıkça söz edilen husus çalışma düzeni olmuştur. Çalışma düzeninde öğrenciler çalışma planı hazırlamaya yoğunluk vermiştir. Çalışmaya başlama zamanı da her öğrencinin vurguladığı temalardandır. Öğrenciler çoğunlukla sınav hazırlanmaya 11. Sınıfta başladıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin yüksek oranda bahsettiği konulardan diğer ikisi çalışmayı engelleyen eğitim sistemi etkileri ve öncelikler temalarıdır. Çalışmayı etkileyen eğitim sistemi etkilerinde vakit kaybı ve geçiş dönemi öğrencilerin çalışmalarını etkileyen birincil unsurlardır. Öğrencilerin çalışma sürecinde önceliğini eksik konular üzerine çalışma oluşturmaktadır.

Çalışmaya başlama bölümü ve duygu durumu temaları ise neredeyse öğrencilerin yarısının vurguladıkları temalar olmuştur. Bu temada öğrencilerin çoğu ilk olarak TYT alanında çalışmaya başladıklarını belirtmişlerdir. Duygu durumu olarak öğrencilerin en yoğun yaşadığı duygu ise sınav korkusudur. Çalışmayı engelleyen ailevi unsurlar söz edilenler arasında sıklık bakımından son sırada yer almaktadır. Aile baskısı ve aileye yardım etme durumları öğrencilerin çalışmasını engelleyen ailevi unsurlar olarak belirtilmiştir.

Üniversite sınavına hazırlanan öğrencilerin hazırlık sürecinde yaşadıklarına genel bir bakış sergilenmiştir. Öğrencilerin bu süreçte vurgulamak istediği her husus bulgularda yer almıştır. Hazırlık süreci denince pek çok konuya değinen öğrencilerin Covid 19 pandemisi ile süreçlerinde yapmak zorunda kaldıkları strateji değişikliklerine dair söylemleri alt başlıkta sunulmuştur.

Covid 19 ile Sınava Hazırlıkta Yapılan Strateji Değişiklikleri

Üniversite sınavına hazırlanan öğrencilerin Covid 19 pandemisi ile hazırlık sürecinde yaptıkları strateji değişikliğine yönelik bulgular Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3:

Üniversite Sınavına Hazırlanan Ortaöğretim Öğrencilerinin Bu Süreçte Yaptıkları Strateji Değişikliklerine Yönelik Tema, Tema ve Bu Alt Temalara İlişkin İfadeler

Temalar	Alt Temalar	Alt Temalara ilişkin Örnek İfadeler	Üniversite Sınavına Hazırlanan Öğrenci Görüşlerinden Örnek İfadeler
Özel Ders Alma Durumu	Matematik özel ders	bu süreçte matematikten özel ders aldım	“...ailemin kararıyla olan şey lise değiştirme kararlıydı, son yıl sosyal bilimler lisesinden özel liseye geçtim.”Ö7
	Fizik kursu	Fiziği yapamıyordum, çok zorlanıyordum, eee kursa gitmeye	
	Ek ders	Yani evet ek ders alıyordum.	
	Özel okul	Sosyal Bilimler Lisesi'nden özel liseye geçtim	
Plan Değişikliği	Program değişikliği	çalışma programımı sık sık değiştiriyordum.	“Çok istikrarlı çalışabilen biri değilim Bundan dolayı sık program değiştirdiğim oldu.” Ö1
	Hedef değişikliği	Daha sonra hedefimi değiştirmek istedim	
Çalışmaya Ara Verme Durumu	Ara vermek isteme	sıkıldım defalarca kez bırakmak istedim	“Bir hafta çalışıyorsam mesela çok sıkılmışımdır. 2 gün çalışmıyordum.” Ö2
	Kendine vakit ayırma	ister istemez insan kendine vakit ayırmak istiyor.	
	Düzensiz çalışma	yeni başladığım zamanlarda daha düzensiz çalışıyordum.	
Çalışmaya Yoğunlaşma Durumu	Sıkı ders çalışma	sıkı bir şekilde ders çalışmaya başladığım	“Hedeflerime ulaşabilmem için çok çalışmam gerekiyor, başarmam gerekiyor.”Ö5
Çalışmayı Arttırma Nedeni	Ödül	kendime mutlu edecek ödüller belirledim	
	Hedefe ulaşma isteği	Hedeflerime ulaşabilmem için	

Üniversite sınavına hazırlanan ortaöğretim öğrencilerinin bu süreçte yaptıkları strateji değişikliklerine yönelik bulgular özel ders, plan değişikliği, çalışmaya ara verme durumu, çalışmaya yoğunlaşma durumu, çalışmayı arttırma nedenleri olmak üzere beş ana temada toplanmıştır. Özel ders alma durumu temasında matematik özel ders, fizik kursu ek ders, özel okul alt temaları bulunmaktadır. Plan değişikliği teması altında program değişikliği ve hedef değişikliği alt temaları yer almaktadır. Çalışmaya ara verme durumu temasının alt temaları; ara vermek isteme, kendine vakit ayırma, düzensiz ders çalışmadır. Çalışmaya yoğunlaşma temasında sıkı ders çalışma alt teması yer almaktadır. Çalıştırmayı arttırma nedeni temasına bağlı olarak ödül ve hedefe ulaşma isteği alt temalarına yer verilmiştir. Bu tema ve alt temalara yönelik frekans dağılımları Tablo 4' te incelenmiştir.

Tablo 4:

Üniversite Sınavına Hazırlanan Öğrencilerin Hazırlık Sürecinde Yaptıkları Strateji Değişikliklerine Yönelik Frekans Dağılımı

Temalar	Alt Temalar	f	%
Özel Ders Alma durumu	Matematik özel ders	2	%29
	Fizik kursu	1	%14
	Ek ders	1	%14
	Özel okul	1	%14
Plan Değişikliği	Program değişikliği	3	%43
	Hedef değişikliği	1	%14
Çalışmaya Ara Verme Durumu	Ara vermek isteme	3	%43
	Kendine vakit ayırma	1	%14
	Düzensiz çalışma	1	%14
Çalışmaya yoğunlaşma durumu	Sıkı ders çalışma	4	%57
Çalışmayı Arttırma Nedeni	Ödül	1	%14
	Hedefe ulaşma isteği	1	%14

Tablo 4 incelendiğinde üniversite sınavına hazırlanan ortaöğretim öğrencilerinin görüşlerine göre sıklıkla strateji değişikliğini özel ders almaları ve aynı oranda çalışmaya belirli bir süre ara vermeleri oluşturmuştur.

Bu temalardan sonra en çok plan değişikliği yapanlar ve çalışmaya yoğunlaşanlar tespit edilmiştir. Plan değişikli temasına bağlı olarak öğrencilerin belirli bir dönem çalışma programında değişiklik yaptığı tespit edilmiştir. Çalışmaya yoğunlaşma durumunda ise sıkı ders çalıştıkları görülmektedir. Öğrencilerin çalışmalarını arttırma nedenleri arasında ödül ve hedefe ulaşma istekleri tespit edilmiştir.

Öğrencilerin süreçte çalışmaya ara verme nedenleri sorgulanmış ve alt başlıkta sunulmuştur.

Covid 19 Sürecinde Sınava Hazırlıkta Ders Çalışmaya Ara Verme Nedenleri

Üniversite sınavına hazırlanan ortaöğretim öğrencilerinin üniversiteye giriş sınavına hazırlıkta Covid 19 sürecinde ders çalışmaya ara verme nedenlerine yönelik bulgular Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5:

Üniversite Sınavına Hazırlanan Ortaöğretim Öğrencilerinin Üniversiteye Giriş Sınavına Hazırlık Sürecinde Ders Çalışmaya Ara Verme Nedenlerine Yönelik Tema, Alt Tema ve Bu Alt Temaya İlişkin İfadeler

Temalar	Alt Temalar	Alt Temalara ilişkin Örnek İfadeler	Üniversite Sınavına Hazırlanan Öğrenci Görüşlerinden Örnek İfadeler
İçsel Nedenler	Sıkılmak	bazen de çok bunalıyordum, sıkılıyordum	"...bazen de çok bunalıyordum, sıkılıyordum. Hatta bazen kendimi fazla kaptırdığım için uzun süre çalışmaktan yorulduğumu hissedebiliyordum."
	Yorulmak	çalışmaktan yorulduğumu hissedebiliyordum.	
	Motivasyon düşüklüğü	Aynı zamanda çabuk motivasyonum düşüyor.	
	Pes etmek	pes edip sınava hazırlanmayı bıraktığım	

Üniversite sınavına hazırlanan ortaöğretim öğrencilerinin hazırlık sürecinde ders çalışmaya ara vermesinin nedenlerine yönelik bulgular incelendiğinde içsel nedenler ana temasında toplandığı tespit edilmiştir. Bu temada; sıkılmak, yorulmak, motivasyon düşüklüğü ve pes etmek alt temaları sıralanmıştır.

Bu tema ve alt temalara yönelik frekans dağılımları Tablo 6' da incelenmiştir.

Tablo 6:

Üniversite Sınavına Hazırlanan Ortaöğretim Öğrencilerinin Üniversiteye Giriş Sınavına Hazırlık Sürecinde Ders Çalışmaya Ara Verme Nedenlerine Yönelik Frekans Dağılımı

Temalar	Alt Temalar	f	%
İçsel Nedenler	Sıkılmak	1	%14
	Yorulmak	1	%14
	Motivasyon düşüklüğü	3	%43
	Pes Etmek	3	%43

Tablo 6 incelendiğinde üniversite sınavına hazırlanan öğrencilerin çalışmaya ara verme nedenleri en yüksek oranla motivasyon düşüklüğü ve pes etme isteğidir.

Üniversite sınavına hazırlanan ortaöğretim öğrencilerinin üniversiteye giriş sınavına hazırlık sürecinde hayallerine ulaşmak için yaptıkları fedakârlıklar sorgulanmış ve bulgular Tablo7'de sunulmuştur.

Öğrencilerin Sınava Hazırlık Sürecinde Hayallerine Ulaşmak İçin Yaptıkları Fedakârlıklar

Tablo 7:

Üniversite Sınavına Hazırlanan Öğrencilerin Hazırlık Sürecinde Hayallerine Ulaşmak İçin Yaptıkları Fedakârlıklara Yönelik Tema, Alt Tema ve Bu Alt Temaya İlişkin İfadeler

Temalar	Alt Temalar	Alt Temalara ilişkin Örnek İfadeler	Üniversite Sınavına Hazırlanan Öğrenci Görüşlerinden Örnek İfadeler
Aile	Aileden uzak kalmak	en büyük fedakarlık olarak ailem	"Bu süreçteki en büyük fedakârlığım ailemden

			<i>uzak kalmak oldu. 5 yıldır yurtta kalıyorum.”Ö1</i>
Dinlenme Zamanı	Uyku vakti	büyük fedakarlığım uyku vaktim	<i>“...en büyük fedakarlığım uyku vaktim.” Ö2</i>
	Yaz tatili	yaz tatillerinde eğitimim için annemin çalıştığı yerde çalışmak	
Sosyal Hayat	Sosyal medya	sosyal medya hesaplarımı kapattım	<i>“...başka sosyal hayatımdan fedakarlık yaptım gezmek istediğim yerlerde kendime dur dedim evde kaldım.” Ö7</i>
	Telefon	telefonla oynamayı azalttım	
	Sosyal etkinlikler	sosyal etkinlikleri bıraktım	
	Gezi	çok gezerdik yani artık hiç yapmıyoruz	
	Futbol	bir süre futbol falan oynamayı bıraktım.	
	Arkadaşlardan uzak kalmak	Arkadaşlarımla çok vakit geçirirdik	

Üniversite sınavına hazırlanan öğrencilerin hazırlık sürecinde hayallerine ulaşmak için yaptıkları fedakarlıklara yönelik bulgular aile, dinlenme zamanı ve sosyal hayat olmak üzere üç ana temada toplanmıştır. Aile temasında aileden uzak kalma alt teması bulunmaktadır. Dinlenme zamanı teması altında toplanan alt temalar; uyku vakti ve yaz tatilidir. Sosyal hayat temasında sosyal medya, telefon, sosyal etkinlikler, gezi, futbol, arkadaşlardan uzak kalmak oluşmuştur.

Bu tema ve alt temalara yönelik frekans dağılımları Tablo 8’ de incelenmiştir.

Tablo 8:

Üniversite Sınavına Hazırlanan Öğrencilerin Hazırlık Sürecinde Hayallerine Ulaşmak İçin Yaptıkları Fedakârlıklara Yönelik Frekans Dağılımı

Temalar	Alt Temalar	f	%
Aile	Aileden uzak kalmak	4	%57
Dinlenme Zamanı	Uyku vakti	2	%29
	Yaz tatili	1	%14
Sosyal Hayat	Sosyal medya	1	%14
	Telefon	2	%29
	Sosyal etkinlikler	2	%29
	Gezi	2	%29
	Futbol	2	%29
	Arkadaşlardan uzak kalmak	1	%14

Tablo 8 incelendiğinde üniversite sınavına hazırlanan öğrenci görüşlerine göre hazırlık sürecinde en çok sosyal hayatlarından fedakârlık yaptıkları görülmektedir. Sosyal hayatlarında yaptıkları fedakârlıkların çoğunluğunu ise telefon, sosyal etkinlikler, gezi ve futbol aktivitesi oluşturmaktadır. Öğrencilerin bu süreçte yüksek oranda ailelerinden uzak kalarak fedakârlıkta bulunduğu belirlenmiştir. Bunun yanı sıra öğrenciler uyku zamanlarından ve tatil zamanlarından da ödün verdikleri tespit edilmiştir.

Uzaktan Eğitimin Sınava Hazırlık Sürecine Etkileri

Uzaktan eğitimin sınava hazırlık sürecine etkilerine yönelik hususlar; Öğrencilerin Düşüncelerinde Covid 19'un Eğitime Etkileri, Öğrencilerin Düşüncelerinde Hazırlık Sürecinde Sınavın Ertelenmesi ve Yüz Yüze Eğitime Ara Verilmesi Durumu, Öğrencilerin EBA ve TRT-EBA TV Üzerinden Yapılan Derslere Yönelik Görüşleri alt başlıkları altında açıklanmıştır.

Öğrencilerin Düşüncelerinde Covid 19'un Eğitime Etkileri

Üniversite sınavına hazırlanan ortaöğretim öğrencilerinin düşüncelerinde Covid 19 salgının eğitime etkilerine yönelik bulgular Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9:

Üniversite Sınavına Hazırlanan Ortaöğretim Öğrencilerin Düşüncelerinde Covid 19 Salgınının Eğitime Etkilerine Yönelik Tema, Alt Tema ve Bu Alt Temalara İlişkin İfadeler

Temalar	Alt Temalar	Alt Temalara ilişkin Örnek İfadeler	Üniversite Sınavına Hazırlanan Öğrenci Görüşlerinden Örnek İfadeler
Olumsuz Etkileri	Dersleri anlamada güçlük	anlattığı bir konuyu anlamakta güçlük çektiğim	<i>"Bence çok kötü oldu çünkü okulda 40 dakikada anlatılmayan şeyi televizyonlarda veya EBA'da 15 20 dakikada anlatmaya çalışıyorlar." Ö2</i> <i>"canlı derslere bazıları sadece katılmak için katılıyor ve kısıtlı süre ayrıca bazıları dinliyor bazıları dinlemiyor yani okuldaki gibi sıkı bir ortam olmadığı için ciddiye alınmıyor.."Ö3</i> <i>"...öğretmenlerimizle aramızdaki iletişimimiz farklı oluyor. Bazen iletişim sağlayamıyoruz, kafamıza takılan soruları soramıyoruz öğretmenlerimize doğal olarak cevabını alamıyoruz." Ö5</i>
	Derslere adapte olamama	yeni sürece adapte olmam oldukça zordu.	
	Çalışma isteksizliği	evde ders çalışmayı sevmiyorum	
	Zaman kaybı	zamanımı böyle geçirdiğim için dersleri boşluyorum.	
	Zaman sorunu	Süre olarak da kısıtlı	
	İletişim sorunu	iletişim kurmakta zorlanıyorum	
	Canlı ders sorunu	canlı derslere bazıları sadece katılmak için katılıyor	
	Öğretmen sorunu	EBA TV'de kendi hocamız anlatmıyor	
	Disiplinsizlik	okuldaki gibi sıkı bir ortam olmadığı için	
	Verimsizlik	Okulda olmuş olsaydım benim için kritik olan bu dönemi daha verimli	
Samimiyetsizlik	biraz soğukluk oluyor derse karşı.		
Olumlu Etkileri	Çalışma enerjisi arttı		<i>"Çalışmak için daha çok vaktim oluyor sabah okula gidip gelince akşam çalışacak enerjim isteğim kalmıyordu." Ö6</i>
	Virüsün yayılması engellendi	eğitim devam etseydi virüs şimdiye göre çok daha hızlı yayılırdı.	
	Sınav konuları azaldı	belli bir konular sınavdan çıkarıldı	
	Sınava çalışma vakti uzadı	çalışmak için daha çok vaktim oluyor	
	Sınava odaklanma	tek odaklandıkları sınavda çıkan dersler	

Uzaktan eğitim sürecinde üniversite sınavına hazırlanan öğrencilerin Covid 19 salgının eğitime etkilerine yönelik bulgular incelendiğinde görüşlerin olumsuz etkileri ve olumlu etkileri olmak üzere iki ana temada toplandığı tespit edilmiştir. Olumsuz etkileri temasında dersleri anlamada güçlük çekme, derslere adapte olamama, çalışma isteksizliği, zaman kaybı, zaman sorunu, iletişim sorunu, canlı ders sorunu, öğretmen sorunu, disiplinsizlik, verimsizlik ve samimiyetsizlik alt temaları sıralanmıştır. Olumlu etkileri temasında ise; çalışma enerjisi arttı, virüsün yayılması engellendi, sınav konuları azaldı, sınava çalışma vakti uzadı ve sınava odaklanma öğrencileri görüşlerinde sunulmuştur.

Bu tema ve alt temalara yönelik frekans dağılımları Tablo 10' da incelenmiştir.

Tablo 10:

Üniversite Sınavına Hazırlanan Ortaöğretim Öğrencilerin Düşüncelerinde Covid 19 Salgınının Eğitime Etkilerine Yönelik Frekans Dağılımı

Temalar	Alt Temalar	f	%
Olumsuz Etkileri	Dersleri anlamada güçlük yaşamak	1	%14
	Derslere adapte olamama	3	%43
	Çalışma isteksizliği	1	%14
	Zaman kaybı	1	%14
	Zaman sorunu	2	%29
	İletişim sorunu	2	%29
	Canlı ders sorunu	1	%14
	Öğretmen sorunu	1	%14
	Disiplinsizlik	1	%14
	Verimsizlik	1	%14
	Samimiyetsizlik	1	%14
Olumlu Etkileri	Çalışma enerjisi arttı	1	%14
	Virüsün yayılması engellendi	1	%14
	Sınav konuları azaldı	1	%14
	Sınava çalışma vakti uzadı	1	%14
	Sınava odaklanma	1	%14

Tablo 10 incelendiğinde öğrencilerin görüşlerine göre Covid 19 salgını en yüksek oranla eğitimi olumsuz olarak etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin bir temada birden çok görüşü bulunabileceğinden oranın yüzde yüzü geçmesi olasıdır. Covid 19 eğitim alanında olumsuz etkilerinden en çok derslere adapte olamama alt temasına değinilmiştir. Derslere adapte olamama alt temasını zaman sorunu ve iletişim sorunu alt temaları takip etmektedir. Sınava hazırlanan öğrenciler bu sürecin eğitime olumlu olarak yansadığını belirtmiştir.

Öğrencilerin Düşüncelerinde Hazırlık Sürecinde Sınavın Erteleme ve Yüz Yüze Eğitime Ara Verilmesi Durumu

Üniversite sınavına hazırlanan ortaöğretim öğrencilerinin düşüncelerinde hazırlık sürecinde sınavın ertelenmesi ve yüz yüze eğitime ara verilmesi durumuna yönelik bulgular Tablo 11'de sunulmuştur.

Tablo 11:

Üniversite Sınavına Hazırlanan Ortaöğretim Öğrencilerinin Düşüncelerinde Hazırlık Sürecinde Sınavın Erteleme ve Yüz Yüze Eğitime Ara Verilmesi Durumuna Yönelik Tema, Alt Tema ve Bu Alt Temalara İlişkin İfadeler

Temalar	Alt Temalar	Alt Temalara ilişkin Örnek İfadeler	Üniversite Sınavına Hazırlanan Öğrenci Görüşlerinden Örnek İfadeler
Olumsuz Yönleri	Motivasyon düşüklüğü	motivasyon açısından beni olumsuz etkiledi	"...önceden hani kıyaslayabiliyorduk şundan zaten 5 6 sene soru gelmemiş, bu kadar soru gelir diye ama şimdi biraz karışık oldu açıkçası." Ö2
	Stres	Bekledikçe daha çok stres yapmaya başladım	"Kimse ders çalışmak istemedi. Eğitime ara verilince birçok kişi tatil havasına girdi. Dersleri bıraktık, derslerden soğuduk."Ö5
	Tedirginlik	çok tedirginlik yaşıyorum	"Sınavın ertelenmesi özellikle motivasyon açısından beni olumsuz etkiledi."Ö7
	Karmaşa	nereden nasıl başlasam karmaşasına	
	Belirsizlik	hangi konudan ne kadar soru gelecek bu bir belirsizlik	
	Program değiştirme durumu	çalışma programlarının bozulmasına neden	
	Verimsiz eğitim	verimli bir eğitim almıyoruz.	
	Soru sorma fırsatının azalması	Anlamadığımız yerleri sormak istediğimiz de	
	Sürecin uzaması	Ben sınavın olup bitmesini isterim	
	Arkadaş desteği eksikliği	yapamadığımda arkadaşlarımdan da destek alıyordum	
	Tatil düşüncesi	birçok kişi tatil havasına girdi.	
	Ders çalışmaya ara verme	Dersleri bıraktık, derslerden soğuduk.	
Olumlu Yönleri	Konuların eksilmesi	sınavından birkaç konu kaldırıldı bu durum beni açıkçası mutlu	"...üniversite sınavının ertelenmesi benim yetiştiremediğim konuları tamamlamam için büyük fırsat oldu bu açıdan iyi oldu.."Ö3
	Konu eksikliği tamamlama fırsatı	yetiştiremediğim konuları tamamlamam için büyük fırsat	"...evden çıkmama yaşağı geldi ya çocuklara yani 20 yaşın altında olanlara evden çıkamayınca sınava çalışmak için bize çok zaman kaldı."Ö6
	Aile ile vakit geçirme	ailemle daha çok zaman geçirmeye başladım	
	Vakit kazanma	telafisini yapmam için benim için bir fırsat	
	Zaman genişliği	sınava çalışmak için bize çok zaman kaldı	

Uzaktan eğitim sürecinde üniversite sınavına hazırlanan öğrencilerin düşüncelerinde hazırlık sürecinde sınavın ertelenmesi ve yüz yüze eğitime ara verilmesi durumuna yönelik bulgular incelendiğinde görüşlerin olumsuz yönleri ve olumlu yönleri olmak üzere iki ana temada toplandığı belirlenmiştir. Olumsuz yönleri temasında motivasyon düşüklüğü, stres, tedirginlik, belirsizlik, program değiştirme durumu, verimsiz eğitim, soru sorma fırsatının azalması, sürecin uzaması, arkadaş desteği eksikliği, tatil düşüncesi, ders çalışmaya ara verme alt temaları sıralanmıştır. Olumlu yönleri temasında ise; konuların eksilmesi, konu eksikliği tamamlama fırsatı, aile ile vakit geçirme, vakit kazanma, zaman genişliği öğrencilerin görüşlerinde sunulmuştur.

Bu tema ve alt temalara yönelik frekans dağılımları Tablo 12' de incelenmiştir.

Tablo 12:

Üniversite Sınavına Hazırlanan Ortaöğretim Öğrencilerinin Düşüncelerinde Hazırlık Sürecinde Sınavın Ertelenmesi ve Yüz Yüze Eğitime Ara Verilmesi Durumuna Yönelik Frekans Dağılımı

Temalar	Alt Temalar	f	%
Olumsuz Yönleri	Motivasyon düşüklüğü	1	%14
	Stres	1	%14
	Tedirginlik	1	%14
	Karmaşa	1	%14
	Belirsizlik	3	%43
	Program değiştirme durumu	3	%43
	Verimsiz eğitim	1	%14
	Soru sorma fırsatının azalması	1	%14
	Sürecin uzaması	4	%57
	Arkadaş desteği eksikliği	1	%14
	Tatil düşüncesi	1	%14
	Ders çalışmaya ara verme	1	%14
	Olumlu Yönleri	Konuların eksilmesi	2
Konu eksikliği tamamlama fırsatı		3	%43
Aile ile vakit geçirme		2	%29
Vakit kazanma		1	%14
Zaman genişliği		2	%29

Tablo 12 incelendiğinde üniversite sınavına hazırlanan öğrencilerin düşüncelerinde sınavın ertelenmesi ve yüz yüze eğitime ara verilmesi durumu eğitimi en yüksek oranla olumsuz yönde etkilemiştir. Olumsuz yönlerinden en sık sürecin uzaması alt temasına değinilmiştir. Sürecin uzaması alt temasını belirsizlik ve program değiştirme durumu takip etmektedir. Öğrenciler bu durumların eğitimi olumlu yönde etkilediğini ve bu olumlu yönlerin en yüksek oranla konu eksiklerini tamamlama fırsatı olduğunu belirtmişlerdir.

Öğrencilerin EBA ve TRT-EBA TV Üzerinden Yapılan Derslere Yönelik Görüşleri

Üniversite sınavına hazırlanan ortaöğretim öğrencilerinin düşüncelerinde Eğitimde Bilişim Ağı (EBA) ve TRT-EBA üzerinden yapılan derslere yönelik bulgular Tablo 13'te sunulmuştur.

Tablo 13:

Üniversite Sınavına Hazırlanan Ortaöğretim Öğrencilerinin Düşüncelerinde EBA ve TRT-EBA Üzerinden Yapılan Derslere Yönelik Tema, Alt Tema ve Bu Alt Temalara İlişkin İfadeler

Temalar	Alt Temalar	Alt Temalara ilişkin Örnek İfadeler	Üniversite Sınavına Hazırlanan Öğrenci Görüşlerinden Örnek İfadeler
Öğrencilerin Dersleri Takip Etme Durumları	Dersleri düzenli takip etmiyor	bir iki gün baktım daha sonra yetersiz olduğunu	<i>"EBA'yı takip ediyorum. Çünkü bazen online dersler oluyor. Böylece soru cevap yapabiliyoruz, yapamadığım soruları sorma şansımız oluyor. Fakat TRT-EBA üzerinden olan dersleri takip etmiyorum." Ö5</i>
	Dersleri düzenli takip ediyor	düzenli olarak takip ettim	
	Canlı dersleri takip ediyor	Fakat TRT-EBA üzerinden olan dersleri takip etmiyorum	
	TRT-EBA derslerini takip etmiyor	TRT üzerinden olmayan EBA'yı takip ediyorum.	
Canlı Dersler Hakkında Olumsuz Düşünceler	İnternet bağlantısı sorunu	internet bağlantısı sorunu gibi nedenlerden	<i>"...ben internet sorunu yaşadığım için bağlantıda yaşanan sorundan dolayı öğretmenlerimin dediklerini anlamakta güçlük çekiyorum. Bana sesleri kısık geliyor duymuyorum sorun yaşıyorum." Ö4</i>
	İletişim sorunu	öğretmenlerimin dediklerini anlamakta güçlük çekiyorum	
	Kontrolsüz ders ortamı	derslere katılımı nasıl kontrol edebiliyor.	
	Disiplinsiz ders ortamı	sınıftaki gibi disiplinli	
	Düzensiz ders ortamı	düzenli bi ortamda yok	
TRT-EBA Dersleri Hakkında Olumsuz Düşünceler	Ders süresi yetersiz	15 dakikada kime ne öğretebilirsin	<i>"...televizyondaki ders zamanı az, öğretmen kendi anlatıp kendi dinliyor gibi işte." Ö6</i> <i>"Yani çok içerik yetersizliği ve süre yetersizliğinden dolayı bence tamamıyla yetersiz uygulama." Ö2</i>
	Ders içerikleri yetersiz	içerik yetersizliği	
	Konu düzeni değişti	öğrenmiştik tekrar dinlemekte	
	Öğretmenler değişti	kendi öğretmenimiz olmadığı	
	Anlatım farklılığı oluştu	Çünkü oradaki hocaların anlatımı kendi hocalarımla anlatımı gibi değildi	
Canlı Dersler Hakkında Olumlu Düşünceler	EBA canlı dersler verimli	EBA üzerinden canlı yapılan derslerin daha verimli olduğunu	<i>"EBA Akademik olarak açılan sayfada öğretmenlerimiz buradan bizler için etkinlik ödev test gibi şeyler gönderiyordu." Ö1</i>
	EBA akademik	EBA Akademik olarak açılan sayfada 12. sınıf öğrencileri için geliştirilmiş	
	Ders öncesi hazırlanma rahatlığı	Okula hazırlanma, erken uyanma derdi yok	
	Çalışma saati esnekliği	evde öğretmen istediğimiz saate canlı	

Uzaktan eğitim sürecinde üniversite sınavı hazırlanan öğrencilerin düşüncelerinde EBA ve TRT-EBA üzerinden yapılan derslere yönelik bulgular öğrencilerin dersi takip etme durumları, canlı dersler hakkında olumsuz düşünceler, TRT-EBA dersleri hakkında olumsuz düşünceler ve canlı dersler hakkında olumlu düşünceler olmak üzere dört ana temada toplanmıştır. Öğrencilerin dersleri takip etme durumları temasında dersleri düzenli takip etmiyor, dersleri düzenli takip ediyor, canlı dersleri takip ediyor, TRT-EBA derslerini takip etmiyor alt temaları bulunmaktadır. Canlı dersler hakkında olumsuz düşünceler teması altında toplanan alt temalar; internet bağlantısı sorunu, iletişim sorunu, kontrolsüz ders ortamı, disiplinsiz ders ortamı, düzensiz ders ortamıdır. TRT-EBA dersleri hakkında olumsuz düşünceler temasında ders süresi yetersiz, ders içerikleri yetersiz, konu düzeni değişti, öğretmenler değişti, anlatım farklılığı oluştu, vakit kaybı alt temaları oluşmuştur. Canlı dersler hakkında olumlu düşünceler temasında ise EBA canlı dersler verimli, EBA akademik, ders öncesi hazırlanma rahatlığı, çalışma saati esnekliği alt temalarına dair yanıtlar tespit edilmiştir. Bu tema ve alt temalara yönelik frekans dağılımları Tablo 14’ da incelenmiştir.

Tablo 14:

Üniversite Sınavına Hazırlanan Ortaöğretim Öğrencilerinin Düşüncelerinde EBA ve TRT-EBA Üzerinden Yapılan Derslere Yönelik Frekans Dağılımı

Temalar	Alt Temalar	f	%
Öğrencilerin Dersleri Takip Etme Durumları	Dersleri düzenli takip etmiyor	4	%57
	Dersleri düzenli takip ediyor	2	%29
	Canlı dersleri takip ediyor	1	%14
	TRT-EBA derslerini takip etmiyor	1	%14
Canlı Dersler Hakkında Olumsuz Düşünceler	İnternet bağlantısı sorunu	5	%71
	İletişim sorunu	3	%43
	Kontrolsüz ders ortamı	1	%14
	Disiplinsiz ders ortamı	1	%14
	Düzensiz ders ortamı	1	%14
TRT-EBA Dersleri Hakkında Olumsuz Düşünceler	Ders süresi yetersiz	3	%43
	Ders içerikleri yetersiz	1	%14
	Konu düzeni değişti	2	%29
	Öğretmenler değişti	2	%29
	Anlatım farklılığı oluştu	2	%29
Canlı Dersler Hakkında Olumlu Düşünceler	EBA canlı dersler verimli	2	%29
	EBA akademik	2	%29
	Ders öncesi hazırlanma rahatlığı	1	%14
	Çalışma saati esnekliği	1	%14

Tablo 14 incelendiğinde canlı dersler hakkında olumsuz düşünceler ve TRT-EBA dersleri hakkında olumsuz düşünceler sıklıkla vurgulanmıştır. Canlı dersler hakkında olumsuz düşüncelerin çoğunluğunu internet bağlantısında yaşanan sorunlar oluşturmaktadır. İnternet bağlantısında yaşanan sorunları, iletişim sorunu alt teması takip etmektedir. TRT-EBA dersleri hakkındaki olumsuz düşüncelerin çoğunluğunu da ders süresinin yetersiz olduğu görüşü oluşturmaktadır. Canlı dersler hakkında belirtilen olumsuz görüşlerin yanı sıra büyük oranda olumlu görüşler de sunulmuştur. Öğrencilerin dersleri takip etme durumları ise sıklıkla düzensiz takip etme alt temasında yoğunlaşmıştır.

Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencinin Öğretmenleri ve Arkadaşlarıyla Aralarındaki İlişki

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencinin öğretmenleri ve arkadaşları arasındaki ilişkiye yönelik hususlar; Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencinin Öğretmeni ile ilişkisi ve Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencinin Arkadaşları ile ilişkisi alt başlıklarında incelenmiştir.

Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencinin Öğretmenleriyle İlişkisi

Üniversite sınavına hazırlanan ortaöğretim öğrencilerinin düşüncelerinde uzaktan eğitim sürecinde öğretmenleriyle ilişkilerine yönelik bulgular Tablo 15'te sunulmuştur.

Tablo 15:

Üniversite Sınavına Hazırlanan Ortaöğretim Öğrencilerinin Düşüncelerinde Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğretmenleriyle İlişkilerine Yönelik Tema, Alt Tema ve Bu Alt Temalara İlişkin İfadeler

Temalar	Alt Temalar	Alt Temalara ilişkin Örnek İfadeler	Üniversite Sınavına Hazırlanan Öğrenci Görüşlerinden Örnek İfadeler
Rehberlik Sağlama Göstergeleri	Aile bilgilendirme	öğretmenim ailemi bilgilendirdi	“...canlı dersler yaptık. Ben bu dersleri ilk hafta takip etmedim. Ders takibini yapan rehber öğretmenim ailemi bilgilendirdi.” Ö1
	Öğrenciyi bilgilendirme	değişiklikler hakkında falan bilgi veriyor.	
	Derse devamlılığı takip etme	Ders takibini yapan rehber öğretmenim	
	Kontrol etme	bireysel olarak da takip ediyorlar	
	Sınıf ortamı	İletişimimiz gayet güzel, aynı sınıf ortamı	
	Disiplinli çalışma ortamı hazırlama	okuldaki gibi disiplini sağlamaya	
İletişim kurma yöntemleri	Whatsapp grupları oluşturma	whatsapp grubumuz vardı	“Matematik, coğrafya, tarih derslerinde özellikle ayrı ayrı WhatsApp grupları oluşturduk.” Ö4
	Telefon görüşmesi	öğretmenimiz telefonla arayıp bizlere sınav	
Duyuşsal destekler	Psikolojik destek	Psikolojik olarak da destek	“Öğretmenlerimiz bu süreçte okuldaki gibi disiplini sağlamaya çalışıyorlar bizim sürece uyum sağlayabilmemiz için elinden geleni yapıyorlar.” Ö7
	Uyum sağlamaya yardım etme	uyum sağlayabilmemiz için elinden geleni yapıyorlar	
	Motive etme	motivasyon vermek	
Akademik destekler	Yapılamayan soruları çözme	yapamadığımız sorularla ilgilendiler	“Bir whatsapp grubumuz vardı. Yapamadığımız soruları oraya atıyorduk. Onlar cevap veriyordu veya görüntülü şekilde soru çözümünü sağlıyorlardı bize.” Ö2
	Ödev verme	çeşitli ödevler ve etkinlikler	
	Canlı ders yapma	her gün online dersimiz var	
Öğretmenin özellikleri	Fedakârlık yapma	zamanlarından fedakârlık ederek	“Bu süreçte öğretmenlerimiz çok yardımcı oldular bizim için çok fedakârlık yaptılar..” Ö3
	Gönüllü olarak iletişim kurma	gönüllü olarak bizlere yardımcı	

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğretmenleriyle ilişkileri, rehberlik sağlama göstergeleri, iletişim kurma yöntemleri, duyuşsal destekler, akademik destekler, öğretmenin özellikleri olarak beş tema altında toplanmıştır. Öğretmenin rehberlik sağlama göstergeleri, aile bilgilendirme, öğrenci bilgilendirme, derse devamlılığı takip etme, kontrol etme, sınıf ortamı, disiplinli çalışma ortamı

hazırlama alt temalarından oluşmaktadır. İletişim kurma yöntemi temasının alt temaları whatsapp grupları oluşturma ve telefon görüşmesidir. Öğretmenin sağladığı duyuşsal destekler temasının alt temaları psikolojik destek, uyum sağlamaya yardım etme ve motive etme olarak belirlenmiştir. Akademik desteklerin, yapılamayan soruları çözme, ödev verme, canlı ders yapma alt temalarıdır. Öğretmenin özellikleri fedakârlık yapma ve gönüllü olarak iletişim kurma alt temalarından oluşmuştur.

Bu tema ve alt temalara yönelik frekans dağılımları Tablo 16' da incelenmiştir.

Tablo 16:

Üniversite Sınavına Hazırlanan Ortaöğretim Öğrencilerinin Düşüncelerinde Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğretmenleriyle İlişkilerine Yönelik Frekans Dağılımı

Temalar	Alt Temalar	f	%
Rehberlik Sağlama Göstergeleri	Aile bilgilendirme	3	%43
	Öğrenciyi bilgilendirme	2	%29
	Derse devamlılığı takip etme	1	%14
	Kontrol etme	4	%57
	Sınıf ortamı	1	%14
	Disiplinli çalışma ortamı hazırlama	2	%29
İletişim kurma yöntemleri	Whatsapp grupları oluşturma	5	%71
	Telefon görüşmesi	3	%43
Duyuşsal destekler	Psikolojik destek	1	%14
	Uyum sağlamaya yardım etme	1	%14
	Motive etme	1	%14
Akademik destekler	Yapılamayan soruları çözme	7	%100
	Ödev verme	1	%14
	Canlı ders yapma	6	%86
Öğretmenin özellikleri	Fedakârlık yapma	1	%14
	Gönüllü olarak iletişim kurma	2	%29

Tablo 16 incelendiğinde uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğretmenli ile olan ilişkileri en yüksek oran rehberlik sağlama göstergeleri alanına sahiptir. Öğretmenler öğrencilerin durumlarını kontrol etmeleri, ailelere gerekli bilgilendirmeleri sağlamaları alt temaları yüksek oranlara sahiptir. Öğretmenlerin akademik destek amacıyla öğrencilerle iletişimlerini sürdürdüğü görülmektedir. Akademik destek olarak öğrenciler yapılamayan soruları çözme durumunu belirtmiştir. İletişim kurma yöntemi olarak dijital platformlarda gruplar oluşturulduğu bunun yanı sıra telefon görüşmeleri yapıldığı belirlenmiştir. Akademik desteğin yanı sıra öğretmenlerin bu süreçte psikolojik olarak da öğrencilere destek sağladığı görüşlerde belirtilmiştir. Öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerle gönüllü olarak iletişim kurduğu ve çeşitli fedakârlıklarda buldukları öğrenciler tarafından belirtilmiştir.

Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrencinin Arkadaşlarıyla İlişkisi

Üniversite sınavına hazırlanan ortaöğretim öğrencilerinin düşüncelerinde uzaktan eğitim sürecinde arkadaşlarıyla ilişkilerine yönelik bulgular Tablo 17'de sunulmuştur.

Tablo 17:

Üniversite Sınavına Hazırlanan Ortaöğretim Öğrencilerinin Düşüncelerinde Uzaktan Eğitim Sürecinde Arkadaşlarıyla İlişkilerine Yönelik Tema, Alt Tema ve Bu Alt Temalara İlişkin İfadeler

Temalar	Alt Temalar	Alt Temalara ilişkin Örnek İfadeler	Üniversite Sınavına Hazırlanan Öğrenci Görüşlerinden Örnek İfadeler
İletişim Kurma Yöntemleri	Telefon görüşmesi	sürekli telefon üzerinde konuşuyorduk	“aslında arkadaşlarımda evimin etrafındaki kişiler mahallemizden insanlar o yüzden onlarla rahatlıkla konuşabiliyorum.” Ö2
	Sosyal medya üzerinden görüşme	sosyal medya üzerinden sürekli konuşuyorduk.	
	Yüz yüze görüşme	Yüz yüze olan ortamlarda	
İletişim Kurma Nedenleri	Yardımcı olmak	birbirimize yardımcı olmaya	“Birbirimize notlar falan atıyoruz, yapamadığımız soru olursa arkadaşlarımızla çözmeye çalışıyoruz.” Ö6
	Destek olmak	birbirinize çok destek olduk	
	Motive etmek	Motivasyon açısından	
	Sosyal faaliyet yapmak	kitap okuma etkinliği	
	Etkinlik yapmak	sosyal anlamda faaliyetler de bulduk	
İletişimde Sorun Yaşayanlar	İletişim kopukluğu	Arada bi kopukluk oldu	“...sınıf ortamındaki gibi olmadığı için bazı arkadaşlarımla iletişimim koptu diyebilirim.” Ö5

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin arkadaşlarıyla olan ilişkilerine yönelik bulgular iletişim kurma yöntemleri, iletişim kurma nedenleri ve iletişimde sorun yaşayanlar olmak üzere 3 ana temada toplanmıştır. Öğrencilerin arkadaşlarıyla iletişim kurma yöntemleri telefon görüşmesi, sosyal medya üzerinden görüşme ve yüz yüze görüşme alt temaları olarak belirlenmiştir. İletişim kurma nedenleri temasının alt temaları; yardımcı olmak, destek olmak, motive etmek sosyal faaliyet yapmak ve etkinlik yapmaktır. İletişimde sorun yaşayanlar temasında iletişim kopukluğu alt teması bulunmaktadır. Bu tema ve alt temalara yönelik frekans dağılımları Tablo 18’ de incelenmiştir.

Tablo 18:

Üniversite Sınavına Hazırlanan Ortaöğretim Öğrencilerinin Düşüncelerinde Uzaktan Eğitim Sürecinde Arkadaşlarıyla İlişkilerine Yönelik Frekans Dağılımı

Temalar	Alt Temalar	f	%
İletişim Kurma Yöntemleri	Telefon görüşmesi	2	%29
	Sosyal medya üzerinden görüşme	2	%29
	Yüz yüze görüşme	2	%29
İletişim Kurma Nedenleri	Yardımcı olmak	1	%14
	Destek olmak	2	%29
	Motive etmek	2	%29
	Sosyal faaliyet yapmak	1	%14
	Etkinlik yapmak	1	%14
İletişimde Sorun Yaşayanlar	İletişim kopukluğu	2	%29

Tablo 18 incelendiğinde uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin akranlarıyla arasındaki ilişkiyi en yüksek oranda iletişim kurma nedenleri oluşturmaktadır. Öğrencilerin bir temada birden çok görüşü bulunabileceğinden oranın yüzde yüzü geçmesi olasıdır. Öğrencilerin bu süreçte ilk iletişim kurma nedeni destek olmak ve motive etmektir. İletişimde yaşanan sorunlar teması altında iletişim kopukluğu yaşadığını belirten öğrenciler olmuştur.

Tartışma, Sonuçlar Ve Öneriler

Bu çalışmada üniversite sınavına hazırlanan lise son sınıf öğrencilerinin Covid 19 pandemisine karşı alınan tedbirler kapsamında farklılaşan eğitim süreçlerine ilişkin görüşleri incelenmiştir. Yüzyüze eğitime ara verilerek dijital platformlar aracılığıyla süreci devam ettirdiğimiz pandemi günlerinde, eğitim paydaşlarından biri olan öğrencilerimiz pek çok durumdan etkilenmişlerdir. Bu araştırma üniversite giriş sınavına hazırlanan 12. sınıf öğrencilerinin sınava hazırlık süreci, hazırlık sürecinde ailelerinin etkileri, uzaktan eğitimin sınava hazırlık sürecine etkileri, bu süreçte öğrencinin öğretmenleri ve arkadaşları ile olan ilişkilerine yönelik görüşlerini kapsamaktadır.

Öğrencilerin sınava hazırlık sürecine ilişkin bulgular, lise son sınıf öğrencilerinin üniversite sınavına 11. sınıfta TYT alanından çalışmaya başladıklarını, çalışmalarını test çözerek desteklediklerini, çalışmalarında bir plana bağlı olarak ilerlediklerini ve eksik konuları tamamlamaya öncelik verdiklerini göstermektedir. Çalışma sürecinde yaptıkları strateji değişikliklerine yönelik görüşleri incelendiğinde, öğrencilerin çoğunluğunun matematik dersinden özel ders aldıklarına, çalışma sürecinde zaman zaman çalışmalarına ara verdiklerine, bazı dönemlerde de çalışmalarını sıkılaştırdıklarına ve çalışma planlarında değişiklikler yaptıklarına dair vurgu yaptıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin sınava hazırlıkta matematik dersine öncelik vermeleri söz konusudur. Baştürk (2011), 9. Sınıf öğrencileri ile yürüttüğü araştırmasında, üniversite sınavına hazırlanma sürecinin öğrencilerin matematik öğrenmelerini olumsuz etkilediğini tespit etmiştir. Sınav odaklı bir sürecin matematik öğrenmeye ket vurması, bu nedenle süreç sonunda ilk desteğin yine matematik dersi için aranmasına neden olduğu görülmektedir. Öğrenciler 9. sınıfta sınav kaygısı ile matematiği öğrenememekte, 12.sınıfta yine sınav kaygısı ile matematik dersi için destek almaktadırlar.

Çalışmaya ara verme nedenleri olarak yaşadıkları içsel nedenleri işaret eden katılımcılar, motivasyon düşüklüklerinin ve zaman zaman pes etme isteklerinin kendilerini ara vermeye ittiğini belirtmişlerdir. Sınav sisteminin öğrenci ve ailelerini sosyal ve duygusal açıdan olumsuz etkilediği düşünüldüğünde (Çolak, 2006; Kelecioğlu, 2002), öğrencilerin içsel nedenlerle çalışmaya ara vermek istemelerinin doğal olduğu söylenebilir. Öğrencilerin bu uzun ve zorlu süreçte yaptıkları fedakârlıklara yönelik görüşlerine bakılarak, sosyal yaşamlarında çeşitli kısıtlamalarda buldukları aynı zamanda bazı öğrencilerin ailelerinden ayrı kalmak durumunda kaldıkları saptanmıştır. Öğrencilerin fedakarlıkları ailelerin başarı odaklı beklentileri öğrencilerin üzerinde baskı oluşturmakta bu durum da onları aile ve sosyal hayata dair fedakarlıklar yapmaya itmektedir (Çolak, 2006).

“Türkiye’de uzaktan eğitim sistemi 1923-1960 yılları arasında öncelikle kavram olarak incelenmiş, 1970’lerde bu alanda çeşitli girişimlerde bulunulmuş, 1980 yılı itibarıyla Anadolu Üniversitesi’nde kullanılmaya başlanmış, 1990’lı yıllarda üniversiteler başta olmak üzere çeşitli eğitim kademelerinde kullanılan bir sistem olmuştur” (Çengel, 2014, Bozkurt 2017; Kaçan ve Gelen, 2020,). Uzaktan eğitim sistemi ülkemizde 1990 yılından itibaren yükseköğretim düzeyinde çok fazla alanda kullanılsa da ilköğretim ve ortaöğretim düzeyleri için kullanıldığı pek görülmemiştir. 2019-2020 eğitim yılının ikinci yarısında pandemi dolayısıyla yüz yüze eğitime ara verilmiştir. Eğitime dijital ortamlar vasıtasıyla devam edilmiştir. Pek çok öğrencinin daha önce deneyimlemedikleri bir sistem olan uzaktan eğitime geçilmesi üniversite sınavına hazırlanan lise son sınıf öğrencilerini de etkilemiştir. 12. sınıf öğrencilerin düşüncelerinde Covid 19’un eğitime etkilerine yönelik bulgular incelendiğinde, eğitim sisteminin bu durumdan olumsuz olarak etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır. Küresel salgının sosyo ekonomik etkilerini gözleyen pek çok çalışma, pandeminin sadece sağlık alanında değil birçok yönde insanoğlunu olumsuz etkilediği sonucunu vurgulamaktadır (Nicolaa vd., 2020; Onyema vd., 2020; Sintema, 2020; Üstün ve Özçiftçi, 2020).

Ayrıca öğrencilerin yüz yüze eğitime ara verilmesi ve sınav tarihinde yapılan değişikliklerle ilgi görüşlerine bakarak, sınava hazırlık sürecinin uzaması başta olmak üzere yaşananlar sonucunda düzenin değişmesi, belirsizlerin oluşması gibi durumların öğrencileri olumsuz yönde etkilediği söylenebilir. Yılmaz, Güner, Mutlu, Doğanay ve Yılmaz (2020)'ın pandemi sürecinde veli görüşlerini inceledikleri çalışmasında da öğrencilerin bu dönemde sınavların ertelenmesi, iptali gibi değişimlerin ve belirsizlik durumlarının oluşmasından olumsuz olarak etkilendikleri belirtilmiştir. Onyema vd. (2020) ifade ettiği üzere çevrim içi eğitim çalışmalarının verimli olabilmesi kesintisiz internet bağlantısının, teknolojik araçların, kaliteli öğrenme yazılımlarının olmasına ve dijital becerilerin etkili kullanılmasına bağlıdır. İnternet üzerinden dijital platformlar aracılığıyla yapılan eğitimlerde öğrencilerin fırsat eşitliği ilkesine bağlı kalınarak eşit erişimlere ulaşabilmesi elzemdir. Aksi taktirde öğrenciler arası sosyo ekonomik farklılıklar, eğitim öğretimde farklılıklara neden olabilmektedir. Teknolojiye ulaşamayan ailelerin çocukları pek çok haktan mahrum kalmaktadır (Tuncer ve Taşpınar, 2008; Lancker ve Parolin, 2020; Xhelili vd., 2021).

İlkokul, ortaokul ve liselerde uzaktan eğitimin gerçekleşmesi için kullanılan EBA ve TRT-EBA TV platformlarını öğrencilerin düzenli takip etmemesi ile birlikte, öğrenciler özellikle TRT-EBA TV aracılığıyla yapılan derslerin süresinin yetersiz olduğu bunun yanı sıra EBA üzerinden yapılan canlı derslere bağlanırken çeşitli sorunlar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Kana ve Aydın (2017) tarafından yapılan araştırmanın sonucunda, öğrencilerin EBA'daki içerikleri eksik buldukları ayrıca internet bağlantısı ve sisteme giriş noktasında bazı problemler yaşadıkları tespit edilmiştir. Pandemi öncesinde yapılan araştırmalar bilişim ağının yeterli düzeyde planlanmadığını ortaya koymuş, iyileştirmeler için çeşitli önerilerde bulunmuşlardır (Aksoy, 2017; Aktay ve Keskin, 2016; Demirçelik, 2019). Bu araştırma son dönemde yapılan pek çok çalışma ile benzer olarak bilişim ağında herhangi bir ilerlemenin elde edilmediğini, sorunların devam ettiğini, niteliğin artırılması gerektiğini vurgulamaktadır (Can, 2020; Karadağ ve Yüce, 2020; Keskin ve Özer Kaya, 2020).

Eğitimin ana hedeflerinden biri olan akademik başarı, sosyal çevreden etkilenen bir olgudur (Yıldırım, 2006). Eğitim-öğretimin kesintiye uğramaması adına dijital platformlara taşınması durumu öğrencilerin öğretmenleri ve arkadaşları ile olan ilişkisini çeşitli yönlerden etkilemiştir. Akademik başarı sıralamasına dahil edilecekleri bir sınava hazırlanan lise son sınıf öğrencileri yapılan araştırmada öğretmenlerinin bu anlamda bilinçli olduklarını kendilerine ve ailelerine sürece adapte olabilmeleri için rehberlik ettiklerini belirtmişlerdir. Dijital eğitimin büyük sorunlarından birini öğretmen- öğrenci iletişimi kurulamaması olarak vurgulayan Dinçer (2016), bilgisayarın tek başına öğretmen desteğinin yerini alamayacağını savunmuştur. Araştırma sonuçları öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde öğrencileri bilgisayarlar ile baş başa bırakmadıklarını, öğretmen desteğini sunmak ve iletişim kurmak için çeşitli yollara başvurduklarını göstermiştir. Pandemi sürecini değerlendiren bir başka çalışma benzer sonuçları işaret etmektedir. Kırmızıgül'e (2020) göre öğretmenler, Eğitim Bilişim Ağı aracılığıyla öğrencilere ödevler vermiş ayrıca canlı dersler gerçekleştirilerek süreci desteklemişlerdir.

Öğrencinin sosyal çevresinin en büyük kaynağı olan okulların dijital eğitim sistemine geçmesi sosyal alanda önemli sınırlılıkları oluşturmuştur (Özer ve Suna, 2020). Bu süreçte öğrencilerin arkadaşları ile görüşmeleri kısıtlanmıştır. Araştırma bulguları öğrencilerin bu süreçte arkadaşları ile iletişim kopukluğu yaşasalar da iletişimi sürdürebilmek için sosyal medya ve telefon görüşmeleri gibi çeşitli yollarla bağlantıda kalmaya çalıştıkları tespit edilmiştir. Birbirlerine destek olma ve motive etme nedenleri ile iletişimi koparmak istemediklerini vurgulamışlardır. Arkadaş desteğinin başarıyı manidar olarak yordadığı düşünüldüğünde (Yıldırım, 2006), öğrencilerin arkadaşları ile iletişimlerinin onlar için önemini anlamak mümkündür.

Yaşanılan pandemi sürecinde birçok ülke sağlık ve eğitim alanı başta olmak üzere çeşitli alanlarda eksikliklerini fark etmiştir. Salgın hastalık neticesinde dijitalleşen dünyada özellikle teknoloji bilgisinin yeri fark edilmiştir. Türkiye’de eğitim-öğretimin dijital ortamlara taşınmasıyla birlikte teknolojik okuryazar olmanın önemi gözler önüne serilmiştir. Eğitimde dijitalleşme pandemi dönemi ile başlamış olsa da pandemi sonrasında eğitim hayatında ihtiyacı hissedilecek ve kullanılmaya devam edilecektir (Telli Yamamoto ve Altun, 2020). Bu durum dikkate alındığında öğretmenlerin teknolojik pedagojik alan bilgilerinin, öğrencilerin dijital okuryazarlık becerilerinin artırılması için çalışmaların yapılması önerilebilir. Dijital eğitimin daha sağlıklı sürdürülebilmesi için EBA ve TRT-EBA TV platformlarının işlevselliğinin artırılması, alt yapıda ve bağlantıda oluşan sorunların iyileştirilmesi önerilebilir. Bütün dünyanın korkusu haline gelen salgın psikolojik olarak da büyük bir etki yarattığından dolayı özellikle sınav kaygısıyla baş etmekle beraber böyle bir olayın içerisinde bulunan öğrencilerin, ailelerinin ve öğretmenlerin psikolojik destek almaları ya da bu gibi durumlarda stresle başa çıkma yolları için çeşitli eğitimler almaları önerilebilir. Bunların yanı sıra ileride yaşanabilecek durumlara hazırlıklı olma adına öğretim programları düzenlenirken bu gibi olağanüstü durumlarda uygulanabilecek uzaktan öğretim programlarının da hazırlanması önerilebilir.

Kaynakça

- Aksoy, N. (2017). EBA (Eğitim Bilişim Ağı)'nın kullanım amacı, karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Aktay, S. ve Keskin, T. (2016). Eğitim Bilişim Ağı (EBA) İncelemesi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 2 (3), 27-44.
- Baştürk, S. (2011). Üniversiteye Giriş Sınavına Hazırlanma Sürecinin Öğrencilerin Matematik Öğrenmeleri Üzerine Olumsuz Yansımaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 69-79.
- Bozkurt, A. (2017). Türkiye'de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 85-124.
- Can, E. (2020). Coronavirüs (Covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye'de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 11-53. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/auad/issue/55662/761354>
- Creswell, J. W. (2013). Nitel araştırma yöntemleri beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni. (M. Bütün ve S. B. Demir, Çev. Ed.). Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Çengel, M. (2014). Uzaktan Eğitimde Öğrencinin Başarı ve Memnuniyetini Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi: Sakarya Üniversitesi Örneği. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Çolak, N. (2006). Eğitim sosyolojisi bakımından dershaneler ve eğitim: üniversite sınavına hazırlanan lise son sınıf öğrencilerinin sosyo-kültürel durum analizleri; Bursa örneği. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi). Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Demirçelik, D. A. (2019). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA hakkındaki görüşleri: Yozgat İli örneği. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Dinçer, S. (2016). Bilgisayar destekli eğitim ve uzaktan eğitime genel bir bakış. <https://www.researchgate.net/publication/298192658>
- Eğitim Bilişim Ağı (EBA). www.EBA.gov.tr
- Kaçan, A. ve Gelen, İ. (2020). Türkiye'deki uzaktan eğitim programlarına bir bakış. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 6 (1), 1-21. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/uebt/issue/53891/713456>
- Kana, F. Ve Aydın, V. (2017). Ortaokul öğretmenleri ve öğrencilerinin eğitim bilişim ağı hakkında görüşleri. *Journal of Social And Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 4(13), 1494-1504.
- Karadağ, E. ve Yücel, C. (2020). Yeni tip koronavirüs pandemisi döneminde üniversitelerde uzaktan eğitim: lisans öğrencileri kapsamında bir değerlendirme çalışması. *Yükseköğretim Dergisi*, 10 (2), 181-192. DOI: 10.2399/yod.20.730688
- Kelecioğlu, H. (2002). Ortaöğretim öğrencilerinin üniversite giriş sınavları ve sınavın öğrenimlerine etkisi hakkındaki görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 135-144.
- Keskin, M. ve Özer Kaya, D. (2020). COVID-19 Sürecinde Öğrencilerin Web Tabanlı Uzaktan Eğitime Yönelik Geri Bildirimlerinin Değerlendirilmesi. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5 (2), 59-67.
- Kırmızıgül, H. G. (2020). COVID-19 salgını ve beraberinde getirdiği eğitim süreci. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 5(7), 283-289.
- Merriam, S.B. (2013). Nitel Araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber. (S. Turan, Çev. Ed.). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. sage.
- Nicolaa, M., Alsafi, Z., Sohrabi, C., Kerwan, A., Al-Jabir, A., Josifidis, C., Agha, M. ve Agha, R. (2020). The socio-economic implications of the corona virüs pandemic (COVID-19): A review. *International Journal of Surgery*, 78, 185-193. <https://doi.org/10.1016/j.ijsu.2020.04.018>
- Onyema, E., Nwafor, C., Faith, A., Sen, S., Atonye, F., Sharma, A. & Alsayed, A. (2020). Impact of coronavirus pandemic on education. *Journal of Education and Practice*. DOI: 10.7176/JEP/11-13-12
- Özer, M. ve Suna, H.E. (2020). COVID 19 salgını ve eğitim. İçinde Şeker, M., Özer, A. ve Korkut, C. (Eds.). Küresel salgının anatomisi insan ve toplumun geleceği, TÜBA, Ankara.
- Sintema, E. J. (2020). Effect of COVID-19 on the Performance of Grade 12 Students: Implications for STEM Education. *Eurasia Journal of Mathematics, Science and Technology Education*, 16(7), <https://doi.org/10.29333/ejmste/7893>

- Telli Yamamoto, G. ve Altun, D. (2020). Coronavirüs ve çevrimiçi (online) eğitimin önlenemeyen yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi, 3 (1), 25-34.* Doi: 10.26701/uad.711110
- Tuncer, M. ve Taşpınar, M. (2008). Sanal ortamda eğitim ve olası sorunlar. *Sosyal Bilimler Dergisi, 1 (5), 125-144.*
- Üstün, Ç ve Özçiftçi, S. (2020). COVID-19 pandemisinin sosyal yaşam ve etik düzlem üzerine etkileri: bir değerlendirme çalışması. *Anadolu Kliniği Tıp Bilimleri Dergisi, 25(1), 142-153.* DOI: 10.21673/anadoluklin.721864
- Lancker, W. V. ve Parolin, Z. (2020). COVID-19, school closures, and child poverty: a social crisis in the making. *The Lancet Public Health.* [https://doi.org/10.1016/S2468-2667\(20\)30084-0](https://doi.org/10.1016/S2468-2667(20)30084-0)
- Xhelili, P., Ibrahim, E., Rruci, E., & Sheme, K. (2021). Adaptation and perception of online learning during COVID-19 pandemic by Albanian university students. *International Journal on Studies in Education (IJonSE), 3(2), 103-111.*
- Yıldırım, İ. (2006). Akademik başarının yordayıcısı olarak gündelik sıkıntılar ve sosyal destek. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 30, 258-267.*
- Yılmaz, E., Güner, B., Mutlu, H., Doğanay, G. ve Yılmaz, D. (2020). Veli algısına göre pandemi döneminde uzaktan eğitim sürecinin niteliği. Konya, Palet Yayınları.
- Ziya Selçuk, Bakan Selçuk'tan uzaktan eğitimle ilgili en çok sorulan 10 soruya yanıt. Erişim adresi: <https://www.meb.gov.tr/bakan-selcuktan-uzaktan-egitimle-ilgili-en-cok-sorulan-10-soruya-yanit/haber/20579/tr>